

PRŮVODCE KAMPANÍ

Zdravé pracoviště

2010-2011

ZDRAVÁ PRACOVISŤĚ

DOBŘE PRO VÁS. DOBŘE PRO PODNIKÁNÍ.

EVROPSKÁ KAMPAŇ

ZA BEZPEČNOST PRÁCE PŘI ÚDRŽBĚ

Evropská agentura pro
bezpečnost a ochranu
zdraví při práci

Zdravé pracoviště

Průvodce kampaní. Evropská kampaň za bezpečnost práce při údržbě 2010–2011

Fotografie

FOTOLIA ©

Fotografická soutěž EU-OSHA 2009

ISBN 978-92-9191-278-0

doi:10.2802/16366

© *Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, 2010*

Kopírování je povoleno pouze s uvedením zdroje.

Printed in Luxembourg

VYTIŠTĚNO NA NEBĚLENÉM PAPIŘE

OBSAH

CONTENTS

● ÚVOD: CO JE ÚDRŽBA A PROČ JE DŮLEŽITÁ?	2
• Cena za špatně koordinovanou údržbu: katastrofa Piper Alpha	
• Jak může údržba ovlivnit bezpečnost a zdraví pracovníků	
• Nebezpečí a rizika spojená s údržbou	
• Koho se údržba týká?	
● PROČ PROVÁDĚT ÚDRŽBU?	7
● ZAJIŠTĚNÍ SPRÁVNÉ ÚDRŽBY	9
• Obecné zásady	
• Nákup vybavení	
• Využívání externích dodavatelů služeb a subdodavatelů	
• Pět základních pravidel bezpečné údržby	
● O KAMPANI	14
• Cíle kampaně	
• Důležitá data	
● ZAPOJTE SE	16
• Jak kampaň funguje	
• Kdo se může zúčastnit?	
• Jak nám můžete pomoci – jak se zapojit	
• Jak vám pomáháme my – uznání a partneři kampaně	
● ZDROJE KAMPANĚ	20

CO JE ÚDRŽBA A PROČ JE DŮLEŽITÁ

ÚVOD: CO JE ÚDRŽBA A PROČ JE DŮLEŽITÁ?

● Cena za špatně koordinovanou údržbu: katastrofa Piper Alpha

Jednoho červencového dne roku 1988 přinesly zpravodajské kanceláře na celém světě obrázky zkázy, protože se jistá vrtná plošina změnila v ohnivou kouli. Na plošině Piper Alpha v Severním moři se vznítil hořlavý plyn a během několika sekund ji změnil v ohnivě peklo. Při jedné z nejhorších nehod svého druhu v historii bylo usmrceno 167 pracovníků.

Co tuto strašlivou událost způsobilo? Po selhání provozního čerpadla unikl kondenzát při pokusu rychle připojit čerpadlo kondenzátu odstavené z důvodu údržby. Kondenzát vyšlehl, našel zdroj zážehu a způsobil výbuch, který vyústil v katastrofu. Nehoda byla připisována na vrub selhání systému povolování činnosti a souvisejících izolačních systémů. Oba druhy systémů mají zásadní význam pro zajištění možnosti bezpečného provádění údržby.

Plošina Piper Alpha představuje extrémní příklad, ale ukazuje, jak katastrofické mohou být následky, pokud chybí řádná koordinace procesu údržby. Podobné příběhy nalezneme v každém průmyslovém odvětví v celé Evropské unii: úrazy a poškození zdraví nikoli v důsledku „vyšší moci“, ale z toho důvodu, že při plánování činností údržby nebyly zváženy aspekty bezpečnosti a ochrany zdraví při práci nebo nebyla prováděna řádná údržba, někdy po měsíce, či dokonce roky. Není vždy snadné zpětně zjistit daný sled událostí, ale v mnoha případech dochází k úrazům a poškození zdraví na pracovišti z toho důvodu, že nebylo provedeno vhodné posouzení rizik nebo byla přehlížena údržba.

Jak může údržba ovlivnit bezpečnost a zdraví pracovníků

Údržba (zařízení, vybavení, strojů, pracovišť) je nezbytná pro vyloučení rizik na pracovišti a vytvoření bezpečného pracovního prostředí. Údržba musí být prováděna bezpečně a musí být zajištěna přiměřená ochrana pracovníků údržby a ostatních osob přítomných na pracovišti.

ÚDRŽBA ZAHRNÚJE:

- zásahy v případě poruchy (nápravná údržba) nebo
- (v ideálním případě) především prevenci poruch, obvykle prostřednictvím obsahově i časově plánované činnosti (preventivní údržba).

Ze studií vyplývá, že k největšímu počtu nehod dochází během nápravné údržby, kdy se již něco porouchalo.¹

Údržba může zahrnovat kontroly nebo zkoušky budov a jiných zařízení, v nichž se nacházejí pracoviště, pracovního vybavení nebo dopravních prostředků a jejich servis, seřizování, opravy nebo výměny.

Je snadné údržbu přehlížet. Avšak bez pravidelné údržby se mohou věci katastroficky zvrtnout a způsobit smrt nebo vážný úraz.

I drobné části zařízení mohou zavinit závažné problémy, pokud nepodléhají náležité údržbě. Tyto problémy mohou postihnout nejen přímo zúčastněné, ale i ostatní pracovníky, a dokonce i veřejnost.

SELHÁNÍ ÚDRŽBY – JEN KRŮČEK OD NEŠTĚSTÍ V ODVĚTVĚ DOPRAVY

Dne 24. listopadu 2002 vykolejil v rychlosti zhruba 120 mil za hodinu vlak First Great Western na trase ze Swansea na londýnské nádraží Paddington, a to krátce poté, co přejel výhybky u stanice Southall. Vlak se nepřevrátil, ale než se zastavil, ujel další 2 míle, minul příjíždějící vysokorychlostní vlak, projel stanicí Hanwell a přejel viadukt. Naštěstí se nikdo ze 450 cestujících ve vlaku nezranil, tato událost však mohla skončit s daleko horšími následky.

Příčinou vykolejení byla špatná údržba výhybek a prasklý díl kolejnicové spojnice, tzv. izolační vložka, která se uvolnila.

¹ Údržba a BOZP – statistický přehled, EU-OSHA (2010).

Nebezpečí a rizika spojená s údržbou

Řádná údržba je pro řízení nebezpečí a rizik na pracovišti nezbytná. Sama údržba je však vysoce rizikovou činností. Odhaduje se, že s ní souvisí 10 až 15 % smrtelných úrazů při práci a 15 až 20 % všech úrazů. V některých odvětvích souvisí s údržbou více než polovina všech úrazů.²

SELHÁNÍ ÚDRŽBY – LINKA NA VÝROBU CHLORIDU SIRNATÉHO

V roce 2005 se po výbuchu v továrně na chlorid sirnatý v Catenoy v departementu Oise ve Francii tři zaměstnanci ocitli v nemocnici, kde se léčili z popálenin.

K nehodě došlo při údržbě kotle. Zpráva později odhalila, že zde nebyly stanoveny postupy údržby pro výrobní a bezpečnostní zařízení a že před zahájením údržby nebylo provedeno úplné počáteční hodnocení rizik. Organizace tedy nebyla schopna předvídat stav, který by mohl vést k nehodě nebo zhoršit prvotní důsledky.

Pracovníci údržby jsou v porovnání s ostatními zaměstnanci v daleko větší míře vystaveni celé řadě rizik – chemických, fyzikálních, biologických a psychosociálních. Dopady na jejich zdraví mohou být akutní či chronické a mohou zahrnovat nemoci z povolání, závažné úrazy i úmrtí.

RIZIKA PRO PRACOVNÍKY ÚDRŽBY

Fyzikální rizika

- uklouznutí, zakopnutí, pády z výšky, úrazy související s vybavením,
- hluk,
- vibrace,
- nadměrné teplo a chlad,
- záření,
- velké pracovní zatížení,
- namáhavé pohyby (nošení těžkých materiálů, ohýbání, klečení, natahování se, tlaky a tahy, práce ve stísněném prostoru) a práce v nepřírodných polohách.

Chemická rizika

- expozice vláknům (např. azbestu nebo skleněným vláknům),
- požár a výbuch,
- kontakt s nebezpečnými látkami.

Biologická rizika

- bakterie,
- plísně a houby.

Psychosociální rizika

- časová tíseň a špatná organizace práce, práce mimo obvyklou pracovní dobu.

² Údržba a BOZP – statistický přehled, EU-OSHA (2010).

ODHADUJE SE, ŽE S ÚDRŽBOU SOUVISÍ 10 AŽ 15 % SMRTELNÝCH ÚRAZŮ PŘI PRÁCI A 15 AŽ 20 % VŠECH ÚRAZŮ

Pracovníci údržby jsou vystaveni fyzikálním rizikům včetně expozice hluku, vibracím (například při údržbě pozemních komunikací, tunelů a mostů), ultrafialovému záření a nepříznivým povětrnostním podmínkám.

Údržba může být prováděna v pracovních prostředích, kde se vyskytují nebezpečné chemické látky. Expozice chemickým rizikům může být problémem zvláště při práci ve stísněných prostorách, které mohou zvyšovat riziko udušení. Může docházet i k expozici azbestu (například při údržbě starých budov nebo průmyslových zařízení) a prachu včetně karcinogenního dřevního prachu.

K biologickým rizikům patří expozice bakteriím, jako je *legionella pneumophila*, a virům hepatitidy A a B.

A konečně mohou existovat i rizika psychosociální, například stres, vyplývající ze škodlivých důsledků špatné

organizace práce nebo z dlouhé pracovní doby či práce mimo obvyklou pracovní dobu.

Riziko úrazů během údržby je vysoké. Mnoho úrazů souvisí s údržbou pracovního vybavení a strojů: k typickým úrazům souvisejícím s údržbou patří pády z výšky, zachycení pohyblivým se strojním zařízením a úrazy spojené s pády předmětů.

Ze zdravotních obtíží, které může údržba způsobit, jsou běžné muskuloskeletální poruchy (protože práce je často prováděna ve velmi stísněném prostředí nebo ve velkém chladu či vlhku), a vdechování prachu a výparů může zase vést k respiračním potížím. Zvýšenou nemocnost a/nebo úmrtnost spojenou s expozicí azbestu lze nalézt například u pracovníků údržby budov. Expozice nebezpečným látkám může vést k dermatitidě.

SELHÁNÍ ÚDRŽBY – CHEMICKÝ PRŮMYSL

V dubnu roku 2003 byli usmrceni tři pracovníci údržby při výbuchu plynové pece v chemickém závodě na výrobu melaminu. K nehodě došlo v závodě DSM ve městě Geleen v oblasti Limburg v Nizozemsku.

Pec částečně vyhřívaly zbytkové plyny ze sousedních závodů, které bylo před použitím třeba filtrovat. Filtry se musely pravidelně čistit, což znamenalo závod uzavřít a následně znovu uvést do provozu. Opětné uvádění do provozu však mohlo být časově náročné, pracovníci si tedy práci zkrátali, což vedlo ke vzniku výbušné směsi plynu a vzduchu, která byla bezprostřední příčinou výbuchu.

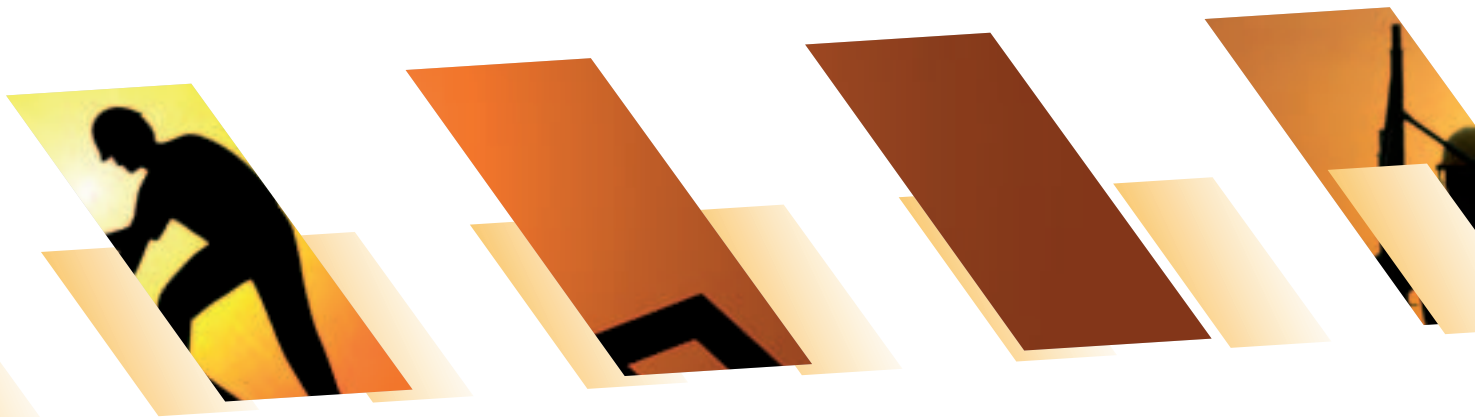
Vyšetřování došlo k závěru, že základním důvodem byla podniková kultura, která pracovníkům dovozovala zjednodušovat si práci.

Rizika vyplývající z údržby se netýkají jen samotných pracovníků údržby. Nevhodná údržba (například používání nesprávných dílů při výměnách nebo opravách) může vést k závažným úrazům všech pracovníků na pracovišti a někdy i veřejnosti.

Je proto naprosto nezbytné, aby byla údržba prováděna řádně a s ohledem na bezpečnost a ochranu zdraví pracovníků při práci. Proto agentura zveřejňuje svá doporučení týkající se bezpečné údržby a pořádá v letech 2010–2011 celoevropskou kampaň Zdravé pracoviště věnovanou bezpečné údržbě.

Koho se údržba týká?

Údržba je velice běžná činnost. Dotýká se každého pracoviště v každém průmyslovém odvětví a postihuje všechny osoby na všech úrovních (nikoli jen pracovníky, kteří mají „údržbu“ v popisu své pracovní činnosti).

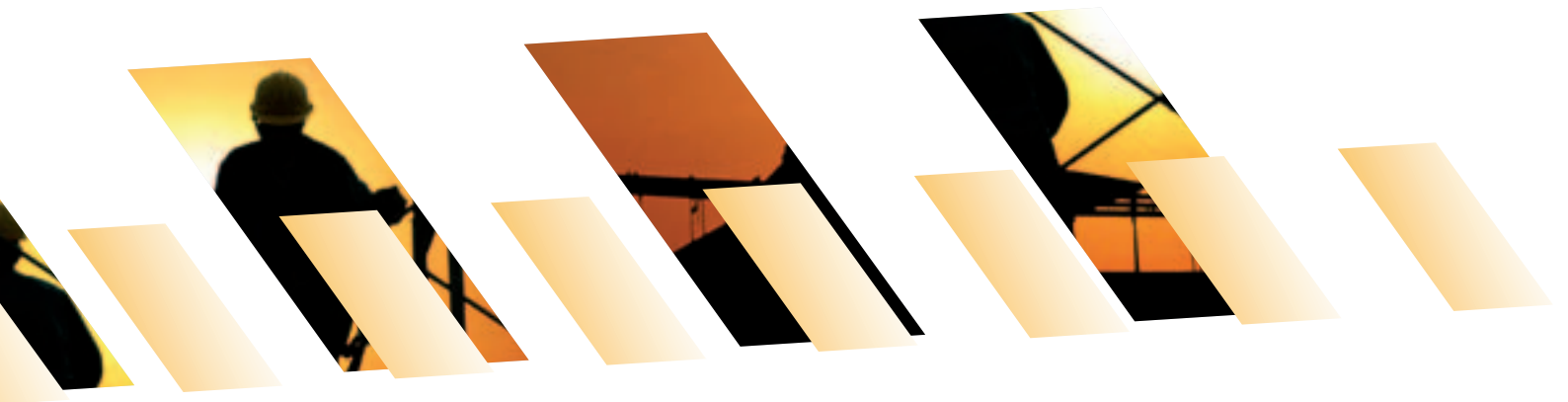

PROČ PROVADEŤ ÚDRŽBU?

PROČ PROVADEŤ ÚDRŽBU?

Na evropských pracovištích je údržba v první řadě zákonnou povinností. Od roku 1989 byla přijata řada evropských směrnic, které stanoví obecný rámec minimálních požadavků na ochranu pracovníků. Tyto

směrnice se týkají i činností údržby. Prvořadá mezi nimi je rámcová směrnice, která ukládá zaměstnavatelům povinnost provádět hodnocení rizik.

SMĚRNICE VÝZNAMNÉ PRO BEZPEČNOU ÚDRŽBU – PŘÍKLADY

- 89/391/EHS („rámcová směrnice“), která stanoví obecné zásady pro ochranu pracovníků před pracovními úrazy a nemocemi z povolání,
- 89/654/EHS, která upravuje minimální požadavky na bezpečnost na pracovišti,
- 89/655/EHS, která se týká minimálních požadavků na bezpečnost a ochranu zdraví při používání pracovního vybavení,
- 89/656/EHS, která upravuje minimální požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví pro používání osobních ochranných prostředků na pracovišti,
- 92/57/EHS o provádění minimálních požadavků na bezpečnost a ochranu zdraví na dočasných nebo mobilních staveništích,
- 98/24/ES, která se týká ochrany pracovníků před riziky spojenými s chemickými činiteli,
- 83/477/EHS, která se zabývá ochranou zaměstnanců před riziky spojenými s expozicí azbestu,
- 2006/42/ES, která upravuje minimální požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví týkající se návrhu a konstrukce strojních zařízení (Příloha I, Základní požadavky na ochranu zdraví a bezpečnost vztahující se na návrh a konstrukci strojních zařízení).

Více informací o evropských právních předpisech týkajících se údržby viz

<http://osha.europa.eu/legislation>

A co víc, zaměstnavatelé mají morální povinnost chránit bezpečnost a zdraví zaměstnanců v každém ohledu jejich práce. Měli by činit víc než jen plnit své zákonné povinnosti: zaměstnavatelé by měli jít příkladem a prokazovat skutečné úsilí o zajištění vysoké úrovně bezpečnosti a ochrany zdraví.

A z finančního hlediska je špatné provádění údržby mimořádně nákladné: může znamenat ztrátu příjmů, pokuty, náklady na právní kroky, snížení produktivity a poškození pověsti.

Bezpečná údržba je ve vlastním zájmu zaměstnavatelů: náležité řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) je dobré pro podnikání a je rysem efektivních organizací. V případě údržby existuje i vazba mezi náležitým řízením BOZP a postupy zajištění kvality – dobře udržované strojní zařízení s větší pravděpodobností vyrobí dobrý výrobek.

ZAJIŠTĚNÍ SPRÁVNÉ ÚDRŽBY

ZAJIŠTĚNÍ SPRÁVNÉ ÚDRŽBY

Obecné zásady

Stanovení procesu údržby je klíčem správných postupů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. A přestože mezi jednotlivými průmyslovými odvětvími existují odlišnosti (například vzhledem ke specifickým druhům použitých strojních zařízení), existují zásady správné údržby, které platí na všech pracovištích v Evropě.

K těmto společným zásadám patří nutnost, aby údržba začínala dobrým plánováním, které zahrnuje aspekty bezpečnosti a ochrany zdraví, a aby dodržovala strukturovaný přístup založený na hodnocení rizik, s jasně stanovenými úlohami a povinnostmi pracovníků údržby, srozumitelnými pokyny, přiměřenou odbornou přípravou

a vybavením a s pravidelnými kontrolami, jejichž cílem je ujistit se o tom, že je údržba prováděna náležitě a že nedochází ke vzniku nových rizik. Na údržbu je nutné nahlížet jako na proces, který je třeba systematicky řídit, a nikoli jako na jednotlivý jednoduchý úkol.

Evropská pracoviště potřebují ucelený přístup k údržbě, který vychází z hodnocení rizik. Přístup, který v každé fázi údržby zohledňuje aspekty bezpečnosti a ochrany zdraví a který přímo zapojuje pracovníky do procesu řízení údržby. Kampaň Zdravé pracoviště zaměstnavatele k takovému ucelenému přístupu vybízí.

SNIŽOVÁNÍ RIZIK PŘÍMO U ZDROJE V ODVĚTVĚ DOPRAVY: NEDTRAIN

Předmětem činnosti společnosti NedTrain (se sídlem v Nizozemsku) je údržba vlaků. Společnost NedTrain se nedávno zúčastnila pilotního projektu, který spočíval v návrhu projektu dílny, v níž lze provádět údržbu vysokorychlostních vlaků. Projekt zahrnoval řadu inovací včetně zavedení automatického zdvihacího robota, který zbavuje mechaniky nutnosti zvedat těžké náklady, a systému, který brání vlaku ve vjezdu do dílny, kde probíhá údržba jiného vlaku.

Tento pilotní projekt ukázal, že zapojením zaměstnanců a jiných zúčastněných subjektů ve fázi návrhu lze snížit rizika v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci během procesu údržby.

🔍 Nákup vybavení

Plánování může začít dokonce již navrhováním pracovního vybavení a zajišťováním toho, aby dodavatel nebo výrobce vybavení poskytli nezbytné informace pro jeho bezpečnou údržbu.

Organizace by měly mít zavedeny takové postupy pro nákup zařízení, které jim zajistí, aby měly

k dispozici potřebné nástroje a ochranné pracovní prostředky k provádění bezpečné údržby. Například dočasné osvětlení by mělo mít ochranu proti výbuchu a pro čištění filtrů by měly být zajištěny respirátory.

Při pořizování nového strojního zařízení nebo budov by organizace měly mít na zřeteli snadnost

přístupu, který stroje nebo budovy umožňují pro provádění údržby. Činnosti v rámci údržby mohou pracovníky uvádět do potenciálně nebezpečných situací, rizika však lze snížit prostřednictvím dobrého návrhu pracovního vybavení.

SPRÁVNÁ ÚDRŽBA V ODVĚTVĚ ENERGETIKY: NOK

V roce 2007 zavedla energetická společnost NOK (se sídlem ve Švýcarsku) nový tzv. HighStep-System, který má zlepšit bezpečnost pracovníků údržby, kteří šplhají po sloupech a výškových budovách. Systém používá nosnou kolejnici trvale instalovanou na stavbách, jež vyžadují přístup.

Společnost NOK očekává, že počet nehod a úrazů spojených se šplháním na stožáry a sloupy bude snížen na nulu.

Systém je také vysoce nákladově efektivní, protože umožňuje pracovníkům stoupat rychleji a využívat přitom méně energie.

🔍 Využívání externích dodavatelů služeb a subdodavatelů

I při využití externích dodavatelů údržby by se měl uplatňovat strukturovaný přístup – organizace musí zajišťovat, aby byla práce prováděna bezpečně a důkladně, i pokud k jejímu provedení zaměstnávají externí dodavatele. Velké organizace mohou normy subdodavatelů v oblasti BOZP ovlivnit tím, že aspekty BOZP začlení do požadavků v rámci výběrových řízení a do samotných smluv.

Jsou k dispozici příklady správné praxe, které ukazují, jak na to – patří k nim „programy dobrých sousedských vztahů“ a „pasy BOZP“. Organizace by měly mít na paměti veškeré kulturní a jazykové odlišnosti svých externích dodavatelů (které mohou správné řízení bezpečnosti ztěžovat).

🌀 PĚT ZÁKLADNÍCH PRAVIDEL bezpečné údržby

Agentura prosazuje strukturovaný přístup k bezpečné údržbě, který má pět základních pravidel, jichž se mohou držet pracoviště ve všech průmyslových odvětvích.

Pět základních pravidel údržby:

PĚT ZÁKLADNÍCH PRAVIDEL BEZPEČNÉ ÚDRŽBY:

- **plánování,**
- **zajištění bezpečnosti pracoviště,**
- **používání vhodného vybavení,**
- **práce podle plánu,**
- **provedení závěrečných kontrol.**

1. PLÁNOVÁNÍ

Údržba by měla začínat řádným plánováním. Zaměstnavatelé by měli provést hodnocení rizik činností údržby, které navrhuji, a měli by do tohoto procesu zapojit zaměstnance. Zvážit by měli mimo jiné tyto otázky:

- rozsah úkolu – co je třeba udělat a jak to ovlivní ostatní pracovníky a činnosti na pracovišti,
- přiměřené hodnocení rizik, které je třeba provést: je třeba určit potenciální rizika (např. nebezpečné látky, stísněné prostory, pohyblivé části strojních zařízení, chemické látky nebo prach v ovzduší) a je třeba připravit opatření k odstranění nebo minimalizaci souvisejících rizik,

- co je k dané činnosti potřeba: kdo se činnosti zúčastní, jaké budou jednotlivé úlohy a povinnosti zúčastněných, nástroje, které budou používat, potřebné osobní ochranné prostředky,
- čas a zdroje, které bude daná činnost vyžadovat,
- komunikace mezi pracovníky údržby a výroby a všemi ostatními dotčenými stranami.

Zvlášť důležitým aspektem fáze plánování je odborná příprava pracovníků údržby do daného úkolu (i osob, které budou pracovat vedle nich). Kvalifikace osob provádějících údržbu včetně kontroly a zkoušek je pro bezpečnost práce naprosto klíčová a vzhledem k tomu, že většina pracovníků je zapojena do určitých aspektů údržby, může docházet k úrazům, pokud se pracovníci pokoušejí provádět úkoly, pro něž nemají kvalifikaci nebo zkušenosti.

Zaměstnavatelé musí zajistit, aby měli pracovníci dovednosti nutné k plnění potřebných úkolů, aby byli informováni o postupech bezpečné práce a věděli, co dělat, pokud situace překročí rozsah jejich odborné přípravy. Zaměstnavatelé by měli pečlivě promyslet „řetězec velení“ mezi osobami podílejícími se na činnostech údržby a všechny postupy, které budou využity po dobu trvání činnosti, včetně postupů pro hlášení v případě vzniku problému. Zvlášť důležité je to v případech, že údržbu provádějí subdodavatelé.

Během celé fáze plánování je nezbytné hovořit s pracovníky a průběžně je informovat. Zaměstnanci provádějící určitý úkol v rámci údržby by měli být nejen informováni o výsledcích prvotního hodnocení rizik, ale měli by být do tohoto hodnocení i zapojeni. Protože jsou s pracovištěm dobře obeznámeni, často mohou nejlépe určit rizika a nejučinnější způsoby jejich odstranění. Účast pracovníků v procesu plánování zvyšuje nejen bezpečnost údržbářských prací, ale i jejich kvalitu.

PLÁNOVÁNÍ POUŽÍVÁNÍ VHODNÉHO VYBAVENÍ

2. ZAJIŠTĚNÍ BEZPEČNOSTI PRACOVNÍŠTĚ

Nyní je třeba provést postupy připravené během fáze plánování. Je třeba pracoviště zabezpečit (například zabránit přístupu nepovolaných osob pomocí zábran a značek).

Pracoviště je také třeba udržovat čisté a bezpečné, přívod elektrického proudu musí být odpojen, pohyblivé části strojních zařízení zajištěny, musí být instalována dočasná ventilace a musí být určeny bezpečné trasy pro vstup pracovníků na pracoviště a odchod z něho. Ke strojním zařízením musí být upevněny varovné štítky uvádějící datum a dobu odstávky a jméno osoby oprávněné zámeček odstranit – bezpečnost pracovníka provádějícího údržbu tak neohrozí jiný pracovník, který by zařízení neúmyslně uvedl do provozu.

Je-li to možné, měly by být kryty zařízení navrženy tak, aby umožňovaly drobnou údržbu strojů bez odstraňování ochranných prvků. Jestliže je nutné ochranný kryt odstranit nebo vyřadit z činnosti, měly by být dodržovány postupy odstavení z činnosti. Obsluha a pracovníci údržby by měli být poučeni i o tom, jak a za jakých podmínek lze ochranné kryty odnímat.

3. POUŽÍVÁNÍ VHODNÉHO VYBAVENÍ

Pracovníci provádějící údržbu by měli mít i vhodné nástroje a vybavení, které se mohou lišit od jimi obvykle používaných nástrojů a vybavení. S ohledem na to, že tito pracovníci mohou pracovat na místech, která nejsou určena k tomu, aby v nich lidé pracovali, a mohou být vystaveni nejružnějším rizikům, musí mít i vhodné osobní ochranné pracovní prostředky.

Například pracovníci, kteří čistí nebo mění filtry extrakční ventilace, mohou být vystaveni koncentracím prachu vysoko překračujícím koncentrace na daném pracovišti obvyklé. Je třeba zajistit i bezpečný přístup k těmto filtrům, které jsou často umístěny ve střešní oblasti. Nástroje a ochranné prostředky nutné k provedení dané práce musí být dány k dispozici (v případě potřeby spolu s pokyny k jejich použití) a musí být používány.

VENÍ

4. PRÁCE PODLE PLÁNU

Údržba je často prováděna pod časovým tlakem – například pokud závada vedla k odstávce výroby.

Plán práce je nutné dodržovat i v časové tísní: zjednodušení mohou přijít velice draho, pokud vedou k nehodám, úrazům nebo škodám na majetku. Dojde-li k neočekávané události, je někdy třeba informovat pracovníky dohledu a/nebo konzultovat jiné specialisty. Je velmi důležité si pamatovat, že překročení rozsahu vlastních dovedností a kvalifikace může vést k velice závažné nehodě.

5. PROVEDENÍ ZÁVĚREČNÝCH KONTROL

Proces údržby musí být zakončen kontrolami s cílem ujistit se, že pracovní úkol byl dokončen, předmět údržby je v bezpečném stavu a veškerý odpadní materiál vzniklý během údržby byl odklizen. Jakmile je vše zkontrolováno a prohlášeno za bezpečné, lze pracovní úkol ukončit a informovat pracovníky dohledu a ostatní zaměstnance. Závěrečný krok zahrnuje vyplnění zprávy, popis provedené práce a uvedení poznámek o nastalých problémech spolu s doporučeními ke zlepšení. V ideálním případě by tyto otázky měly být projednány i na schůzi zaměstnanců, kde mohou pracovníci podílející se na procesu údržby i zaměstnanci, kteří vedle nich vykonávali svou práci, vyjádřit připomínky k provádění údržby a přijít s vhodnými návrhy na zlepšení procesu.

SPRÁVNÁ ÚDRŽBA V CHEMICKÉM PRŮMYSLU: BASF

Při provádění údržby zařízení a potrubí obsahujících nebezpečné látky nelze riziku kontaktu s takovými látkami prostřednictvím technických opatření zcela zabránit: v nepoužívaných prostorách se vždy mohou vyskytovat nahromaděná chemická rezidua. V závodě společnosti BASF v Ludwigshafenu v Německu se do 225 výrobních jednotek

dodávají kapalné a plynné chemické látky prostřednictvím více než 2 000 km potrubí. Společnost zavedla řadu bezpečnostních opatření včetně dobře definovaného toku práce, který zahrnuje každý krok procesu údržby od hodnocení rizik před zahájením práce po opětné připojení potrubí po jejím skončení. Kromě toho vedení společnosti aktivně podporuje odbornou

přípravu zaměstnanců a smluvních pracovníků a povzbuzuje živou kulturu bezpečnosti práce.

V důsledku těchto opatření počet významných úrazů při údržbě způsobených expozicí nebezpečným látkám od roku 2003 klesl, přičemž celkový počet úrazů zůstává hluboko pod průměrem daného odvětví.

O KAMPANI

Kampaň Zdravé pracoviště 2010–2011, kterou koordinují Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci a její partneři ve 27 členských státech EU, zajišťuje podporu pro širokou škálu činností na vnitrostátní a evropské úrovni, které prosazují bezpečnou údržbu.

Kampaň podporují předsednictví EU, v roce 2010 Španělsko a Belgie a v roce 2011 Maďarsko a Polsko, Evropský parlament, Evropská komise a evropské sociální partneři.

Kampaň zahrnuje více než 30 zemí včetně všech členských států Evropské unie. Přístup, který kampaň prosazuje, je založen na spolupráci zaměstnavatelů, zaměstnanců a jejich zástupců.

VNITROSTÁTNÍ AKCE V RÁMCI KAMPANĚ

Z vnitrostátně pořádaných akcí v rámci kampaně agentury je možné zmínit:

- *soutěže studentů uměleckých škol o nejlepší návrh plakátu na téma BOZP (Varšava, Polsko),*
- *výstavu na letišti Leonarda da Vinci, Fiumicino na podporu kultury bezpečnosti mezi pracovníky letiště a cestujícími (Řím, Itálie),*
- *seminář pro malé a střední podniky zaměřený na otázky BOZP, které se jich nejvíce týkají (Vilnius, Litva).*

🌐 Cíle kampaně

Hlavní cíle kampaně Bezpečná údržba jsou následující:

- zvyšovat povědomí o důležitosti údržby pro bezpečnost a ochranu zdraví pracovníků, o rizicích souvisejících s údržbou a o potřebě bezpečného provádění údržby,
- zvyšovat povědomí o zákonných a dalších povinnostech zaměstnavatelů v oblasti provádění bezpečné údržby a o obchodních důvodech k takové údržbě,
- prosazovat jednoduchý a strukturovaný přístup k řízení BOZP v oblasti údržby na základě vhodného hodnocení rizik („pět základních pravidel“).

Hlavním cílem je samozřejmě přispět ke snížení počtu osob, které se stávají obětí zranění nebo poškození zdraví v důsledku nevyhovující nebo neprováděné údržby.

Důležitá data

Zahájení kampaně: 28. dubna 2010, Světový den bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

- Evropský týden bezpečnosti a ochrany zdraví při práci: říjen 2010,
- Ceny za správnou praxi: duben 2011,
- Evropský týden bezpečnosti a ochrany zdraví při práci: říjen 2011,
- závěrečný ceremoniál k ukončení kampaně: listopad 2011.

Mnoho akcí v rámci kampaně se soustředí do doby okolo Evropských týdnů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, které proběhnou v říjnu 2010 a 2011. Evropské týdny, které se konají od roku 2000, představují každoroční sérii akcí určených k prosazování lepší bezpečnosti a ochrany zdraví na pracovišti. Tyto týdny mají pět cílů: zvyšovat povědomí, poskytovat informace, rozvíjet a zajišťovat přístup ke zdrojům, povzbuzovat činnosti, jež mají dopad na pracoviště, a určovat a uznávat správnou praxi.

V rámci kampaně agentura pořádá akci Ceny za správnou praxi v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Ceny za správnou praxi oceňují organizace, jež našly inovační způsoby, jak učinit důslednou údržbu rutinní součástí řízení pracoviště. Evropské vítězové budou vybíráni ve dvou kategoriích: pracoviště s nejvýše 99 pracovníky a pracoviště s více než 100 pracovníky.

CENY ZA SPRÁVNOU PRAXI

Z mnoha nedávných vítězů Cen za správnou praxi lze zmínit například:

- ***švédský koncertní sál, pro který byly nalezeny inovační způsoby, jak udržet bezpečné hladiny zvuku, aniž by se snížila kvalita hudby,***
- ***českého výrobce automobilů, který zavedl nové normy pro určování rizik na svých montážních linkách,***
- ***dánský domov pro seniory, který objevil nové způsoby, jak snižovat fyzickou a duševní zátěž, které jsou vystaveni jeho zaměstnanci.***

ZAPOJTE SE

● Jak kampaň funguje

Úspěch kampaní agentury závisí na aktivní podpoře a spolupráci širokého okruhu zúčastněných subjektů a partnerů kampaně. Nemůžeme jednat sami. Máme-li oslovit 220 milionů pracovníků v Evropské unii, potřebujeme, aby podniky a organizace předávaly klíčová sdělení kampaně svým dodavatelům, smluvním

partnerům a sousedům a povzbuzovaly je k účasti v kampani. Zvláště velké podniky mají zájem pomáhat menším společnostem ve svém dodavatelském řetězci a v rámci spolupráce se dělit o zkušenosti a odborné znalosti.

PARTNERSKÉ ČINNOSTI

Mezi akce, které uspořádali naši partneři v posledních kampaních, patřily:

- *poradenství pro místní malé a střední podniky v oblasti BOZP a zapojení smluvních partnerů do školení BOZP,*
- *přednášky na téma bezpečnosti v místních školách,*
- *plakátovací plochy a plazmové obrazovky propagující kampaň,*
- *cenami ohodnocené křížovky a hádanky na téma bezpečnosti práce,*
- *udělování „Oskarů za bezpečnost pracoviště“ oceňující zaměstnance, kteří prokáží mimořádné úsilí o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví na pracovišti.*

Kdo se může zúčastnit?

Kampaň je otevřena všem organizacím a jednotlivcům na místní, národní i evropské úrovni včetně těchto subjektů:

- zaměstnavatelé ve veřejném i soukromém sektoru včetně malých a středních podniků,
- vedoucí pracovníci i zaměstnanci,
- odborové svazy a zástupci zaměstnanců pro BOZP,
- organizace zaměstnavatelů,
- profesní sdružení,
- instituce činné v oblasti BOZP,
- odborníci v oblasti BOZP a odborníci z praxe,
- subjekty činné v oblasti odborné přípravy a vzdělávání,
- regionální a místní služby zajišťující prevenci a pojištění v oblasti BOZP.

Jak nám můžete pomoci – jak se zapojit

Můžete nám pomoci zvyšovat povědomí o důležitosti údržby a zviditelnovat kampaň Zdravé pracoviště. Zapojit se můžete mnoha způsoby: Patří k nim i (bezplatné) stažení informačních materiálů kampaň z internetové stránky agentury a využívání těchto materiálů při vašich vlastních vzdělávacích a informačních akcích.

Můžete také:

- předávat informace, materiály a tiskové zprávy kampaň a novinky svým přidruženým organizacím a spolupracujícím partnerům,
- propagovat Ceny za správnou praxi a povzbuzovat k nominacím mezi organizacemi, s nimiž spolupracujete,
- uvádět odkazy na kampaň Zdravé pracoviště na své internetové stránce,
- diskutovat o kampani na schůzích,
- zveřejňovat plakáty, power pointové prezentace nebo šířit kreslené filmy s postavou NAPO, které agentura zdarma poskytuje,
- pozvat na přednášku řečníka z agentury nebo požádat agenturu o jména přednášejících.

Můžete také sami organizovat své vlastní činnosti – například školení, konference nebo semináře zaměřené na téma údržby, filmové, video a multimediální informační projekty, soutěže o nejlepší plakát či kvízy, výstavy a dny otevřených dveří, předváděcí akce na téma BOZP, projekty podporující předkládání nových nápadů, reklamní kampaně, programy „dobrých sousedských vztahů“ zahrnující velké a malé zaměstnavatele nebo tiskové konference a činnosti v oblasti sdělovacích prostředků.

Nebo se můžete zúčastnit soutěže o Ceny za správnou praxi, která oceňuje organizace různé velikosti, jež našly inovační způsoby prosazování bezpečné údržby.

Pokud by vaše organizace chtěla naplánovat svou vlastní činnost pro Evropský týden nebo pro kampaň obecně, můžeme pomoci: Naše internetová stránka nabízí příklady správné praxe, tipy ohledně způsobů organizace a řízení akcí i fóra pro sdílení nápadů, poskytování zpětné vazby a zjišťování toho, co dělají ostatní.

Chcete-li se kampaně zúčastnit, obraťte se na své národní kontaktní místo (kontaktní místa jsou obvykle orgány odpovědné za bezpečnost a ochranu zdraví na pracovišti v každém členském státě EU). http://osha.europa.eu/en/about/organisation/focal_points

Riziková údržba

🔗 Jak vám pomáháme my – uznání a partneři kampaně

Za účast v kampani vás zviditelníme jako organizaci, která věnuje pozornost bezpečnosti a ochraně zdraví na pracovišti.

Sdělíte-li agentuře prostřednictvím jednoduchého on-line dotazníku, jak se vaše organizace zapojila, lze vaši účast ocenit prostřednictvím osobního osvědčení o účasti, které si můžete stáhnout z internetové stránky, vytisknout a vystavit, a také prostřednictvím on-line flash banneru určeného pro vaši internetovou stránku.

Pro organizace, které jsou schopny působit na mezinárodní úrovni a chtějí se do kampaně výrazně zapojit, existuje i možnost stát se oficiálním partnerem kampaně.

Být partnerskou organizací přináší řadu výhod, včetně těchto:

- zveřejnění ve vyhrazené části internetové stránky kampaně, kde je viditelně zobrazeno vaše logo a kontaktní údaje společně s podrobnostmi o činnostech, do nichž se vaše organizace zapojila, a odkazy na vaši internetovou stránku,
- zveřejnění vámi uspořádaných akcí v „Kalendáři akcí kampaně“ na internetové stránce kampaně,
- propagace členů vedení vaší organizace, které lze citovat na internetové stránce kampaně a uveřejnit jejich fotografie,

- příležitost propagovat příslušné on-line tiskové zprávy, oznámení a činnosti prostřednictvím zpravodaje na internetové stránce kampaně Zdravé pracoviště a našeho elektronického zpravodaje *OSHmail*, který má více než 43 000 odběratelů,
- propagace ze strany agentury: kdykoli bude agentura propagovat kampaň Zdravé pracoviště na úrovni EU (např. vůči evropským zúčastněným subjektům, sociálním partnerům, Evropskému parlamentu a Evropské komisi a na akcích předsednictví EU nebo v rámci Cen za správnou praxi) či ve sdělovacích prostředcích, bude zveřejňovat oficiální partnery kampaně.

ZDROJE KAMPAŇ

ZDROJE KAMPAŇ

Nejrůznější materiály kampaně lze stáhnout z internetové stránky kampaně Zdravé pracoviště:
hw.osha.europa.eu

K těmto materiálům patří:

- informační listy,
- prezentace v programu PowerPoint,
- plakáty a letáky,
- případové studie správné praxe,
- nápady na organizaci vašich vlastních činností v rámci kampaně a zprávy o tom, co dělají ostatní,
- novinky o akcích v rámci kampaně,
- kreslené filmy s oblíbenou animovanou postavičkou Napo,
- odkazy na související stránky.

Tyto materiály jsou k dispozici ve 22 úředních jazycích EU a organizace je mohou bezplatně používat a distribuovat je svým zúčastněným subjektům a partnerům.

Chcete-li získat více informací o Cenách za správnou praxi a zjistit, jak jinak se můžete do kampaně Zdravé pracoviště zapojit, obraťte se na národní kontaktní místo agentury ve své zemi:

http://osha.europa.eu/en/about/organisation/focal_points

Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci funguje jako „katalyzátor“ při zpracování a šíření informací, které slouží ke zlepšování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) v Evropě. Tím, že umožňuje setkání zástupců vlád, organizací zaměstnavatelů a zaměstnanců, jakož i předních odborníků na BOZP ze všech 27 členských států EU i jiných zemí, je agentura spolehlivým, vyváženým a nezájatým zdrojem informací o BOZP.

Evropská agentura pro
bezpečnost a ochranu
zdraví při práci

Gran Vía, 33, 48009 Bilbao – Španělsko

Tel: +34 944794360

Fax +34 944794383

E-mail: information@osha.europa.eu

Nejrůznější materiály kampaně si můžete
stáhnout z internetové stránky kampaně
Zdravé pracoviště:

hw.osha.europa.eu

ISBN 978-929191278-0

9 789291 191278 0